

Mikkelin seudun kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma

Tiivistelmä 30.1.2024

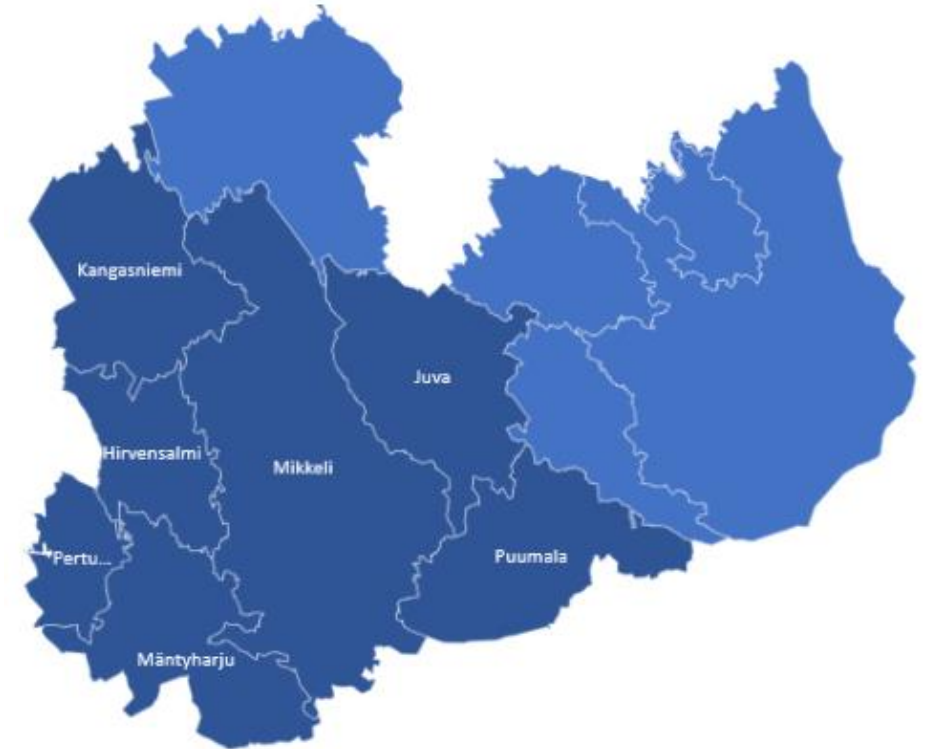
MIKKELI **JUVA MÄNTYHARJU.** Kangasniemi **HIRVENSALMI** **Pertunmaa** *Puumala*

Yhteistyössä:

Työn lähtökohdat

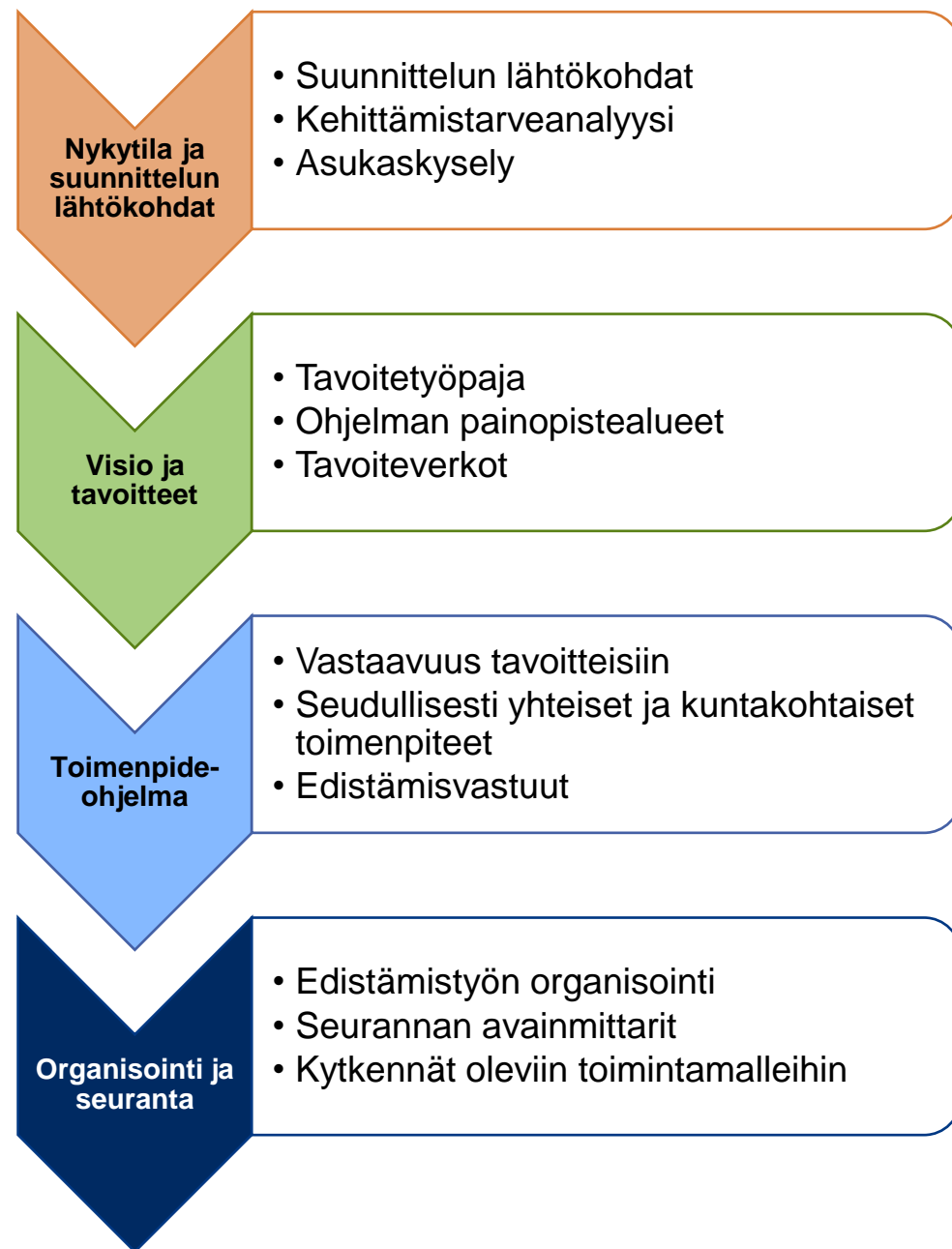
- ❖ Mikkelin seudun ensimmäinen kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma laadittiin Mikkelin seudun 7 kuntaan yhteistyössä Mikkelin seudun kuntien, Pohjois-Savon ELY-keskuksen ja Etelä-Savon maakuntaliiton kanssa.
- ❖ Työ toteuttaa kansanterveys-, hyvinvointi- ja ilmastotavoitteita ja linjaa osaltaan kuntien liikennepolitiikkaa.
- ❖ Ohjelman taustalla on aktiivinen liikenneturvallisuustyö ja liikkumisen ohjaustoiminta seudulla.
- ❖ Valmistuttuaan tukee ja ohjaa jatkuvaa liikennejärjestelmä- ja liikenneturvallisuustyötä Mikkelin seudulla.

Kuntakeskustojen lisäksi työssä tarkasteltiin Mikkelin alakeskuksia: Anttola, Haukivuori, Otava, Ristiina, Suomenniemi ja Rantakylä.

Ohjelman tavoitteet ja sisältö

- ❖ Kävelyn ja pyöräilyn olosuhteiden kehittäminen parantamalla kulkutapojen käytön sujuvuutta, turvallisuutta ja esteettömyyttä.
- ❖ Edistämistyön poikkihallinnollisuuden lisääminen
- ❖ Suunnittelussa painotetaan vuodenaikavaihtelua, jota ilmentävät mm. merkittävä vapaa-ajan asutus ja pyörämatkailu.
- ❖ Työssä erityisteemoina ovat esteettömyys, talvikunnossapito ja pyöräpysäköinnin kehittäminen

Miksi kävelyä ja pyöräilyä kannattaa edistää?

Edullisuus

Edullisia kulkumuotoa niin liikkujalle itselleen kuin yhteiskunnalle. Ne edistävät tasapuolisia liikkumismahdollisuuksia.

Ekologisuus

Saasteettomina ja meluttomina kulkumuotoina säästävät ympäristöä eivätkä kuluta uusiutumattomia luonnonvaroja.

Terveellisyys

Helppoja tapoja lisätä arkiliikuntaa niin aikuisväestön kuin lasten ja nuorten keskuudessa.

Turvallisuus

Kävelyn ja pyöräilyn yleistyminen parantaa liikenneturvallisuutta. Myös autoliikenteen sujuvuus paranee, kun jalankulun ja pyöräliikenteen järjestelyt suunnitellaan hyvin.

Viihtyisä ja houkutteleva arkiliikkumisen ympäristö

Elävän ja houkuttelevan kaupungin perusainekset, tilankäytön tehostaminen, elinkeinojen tukeminen

Kävelyn ja pyöräilyn edistäminen on resurssiviisautta parhaimmillaan tukien kestäväää kehitystä:

Kävely ja pyöräily ovat kaksi eri kulkutapaa

Termeistä ”kevyt liikenne” tai ”kevyen liikenteen väylä” on luovuttu. Kävelyä ja pyöräilyä tulee käsitellä erillisinä kulkutapoina, mikä on huomioitu tieliikennelain uudistuksessa ja päivitettyissä kävelyn ja pyöräliikenteen suunnitteluohjeissa.

Ominaisuuksia kävelylle

- Ihmiselle luonnollisin nopeus
- Matkat yleensä hyvin lyhyitä
- Kävely on osa lähes kaikkia matkoja
- Reitien valinta ja suunnanmuutokset voivat olla spontaaneja ja vaikeasti ennakoitavia
- Myös oleskelua, viipyilyä ja paikallaan olemista, mahdollisuus sosiaalisiin kohtaamisiin.
- Hitaasti liikkuessaan näkee, kuulee, haistaa ja tuntee ympäristön miellyttäviä ja epämiellyttäviä piirteitä
- Kaipaa turvattuja tienylityksiä (suojatiet) ja esteettömiä ratkaisuja
- Kävely on yksi jalankulun muoto. Kävely rinnastuu mm. pyörätuolilla, rollaattorin kanssa ja potkulaudalla kulkemiseen

Ominaisuuksia pyöräilylle

- Moninkertaisesti kävelyä nopeampaa
- Matkat voivat olla melko pitkiä
- Tarve pyörän pysäköinnille
- Suoraviivainen liike (tyypillisesti paikasta A paikkaan B)
- Lihasvoimalla etenemistä ja tasapainottelua, jossa hyödytään tasaisuudesta ja suorista reiteistä eikä pysähtymistä ja jyrkkiä käännöksiä suosita
- Lainsäädännössä pyörä on ajoneuvo, joka rinnastuu enemmän autoon kuin jalankulkijaan. Liikkuminen on kuitenkin monien aistien varaista ja sosiaalista.
- Rinnasteisia liikkumismuotoja ovat mm. potkupyörät, sähköavusteiset polkupyörät ja sähköpotkulaudat
- Usein väistämisvelvollinen tien ylityskohdissa

Kehittämistarveanalyysi

- Nojaa toimintaympäristöanalyysiin ja työn alussa toteutettuun asukaskyselyyn.
- Kyselyyn vastasi 695 henkilöä tavoittaen etenkin 25–64-vuotiaita asukkaita. Kysely tuotti lähes 1 900 karttamerkintää.
- Kaikissa kunnissa on yhteinen näkemys kävelyn ja pyöräilyn positiivisista vaikutuksista terveydelle ja hyvinvoinnille.
- Liikkumattomuuden ja paikallaanolon negatiiviset vaikutukset tiedostetaan, ja kehittämishalu on laajasti myönteinen.

Mistä syistä kävellään ja pyöräillään?

- Ulkoilu ja virkistys
- Myönteiset vaikutukset terveyteen ja hyvinvointiin
- Kätevä tapa liikkua lyhyitä matkoja
- Edullinen tapa liikkua
- Ympäristösyyt

Haasteita ja kehittämistarpeita

- Talvikunnossapito
- Esteettömyys
- Pyöräilyn sujuvuus, turvallisuus ja konfliktit jalankulkijoiden kanssa
- Asennemuutoksen tukeminen

Visio

Pitkän aikavälin visiota ja kehittämissuunnitelmia työstettiin työpajatyöskentelynä yhdessä työn ohjausryhmän kanssa.

- **Arkiliikkumisen ilo** löytyy terveyttä ja hyvinvointia tukevan lihasvoimaisen liikkumisen myötä.
- **Turvallisuus** painottaa yhteiskunnan ja yksilön vastuunjakoja liikenneturvallisuuden lisäämisessä. Jalankulkijat ja pyöräilijät ovat haavoittuvimpia liikenteen osapuolia.
- **Esteettömyys** ilmentää yhdenvertaisuutta, josta hyötyvät kaikki. Samalla se kertoo ajattelutavasta, oikeista asenteista ja erilaisuuden huomioon ottamisesta.
- **Ympäri vuotisesti** matkojen taittaminen jalan tai pyörällä ei ole ongelma, jos väylien hoito mahdollistaa turvalliset ja miellyttävät olosuhteet ja liikkujat ovat varustautuneet sään mukaisesti..

”Kuntalaisemme kokevat arkiliikkumisen hohdokkuutta ja liikunnan iloa kävellen ja pyöräillen turvallisilla ja esteettömillä reiteillä kesät ja talvet”.

Toimenpideohjelman rakenne

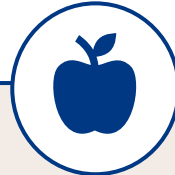
Asennemuutoksen tukeminen ja resursointi

- Varataan edistämistyölle riittävät aika- ja raharesurssit
- Kannustetaan asukkaita valitsemaan kävely tai pyöräily aina kun mahdollista.
- Kampanjoinnin, tiedon lisäämisen ja yleisen ilmapiirin suuri merkitys

Kävely ja pyöräily ympärivuotuisina kulkutapoina

- Tuetaan väestön omaehtoista liikkumista ja esteetöntä ympäristöä ympäri vuoden sujuvalla kunnossapidolla.
- Ylläpidetään hyvien liikkumisrutiinien säilymistä koko vuoden. Ikääntyvä väestö asettaa paineita sujuvalle talvikunnossapidolle.

Asukkaiden hyvinvointi ja liikkuminen

- Tunnistetaan kävelyn ja pyöräilyn hyödyt mielelle ja kropalle.
- Pitkäjänteisesti kävelyä ja pyöräilyä tukemalla tavoitellaan myös selkeitä säästöjä sosiaali- ja terveystaloudessa.
- Hyvinvointiteema sitoo eri toimialat yhteen.

Turvalliset, esteettömät ja loogiset reitit eri käyttäjäryhmät huomioiden

- Puututaan liikkumisen esteisiin ja pullonkauloihin kaupunkisuunnittelussa.
- Esteetön ja turvallinen reitti on sitä kaikille.
- Autoilulta otetaan nykyistä rohkeammin tilaa muille liikkumismuodoille.

Pyörämatkailun edistäminen

- Pyörämatkailu tunnustetaan nousevana trendinä ja taloudellisesti tärkeänä.
- Markkinointi, yhteistyön edistäminen ja seudun tunnetuksi tekeminen ovat avainroolissa.
- Tavoitellaan kuntia yhdistäviä reitistöjä.

- Toimenpideohjelma on jaettu viiteen yllä kuvattuun pääosiin.
- Asukkaiden hyvinvointi ja liikkuminen on teemana tavoitealueita yhdistävä ja läpileikkaava.

Toimenpidekokonaisuudet

Toimenpidekokonaisuudet muodostuvat useista alatoimenpiteistä. Toimenpideohjelman aikajänne ulottuu vuoteen 2030. Työn jalkautus on tarkoitus aloittaa vuosina 2024–2026 toteuttamalla seuraavan sivun **kärkitoimenpiteitä**.

Tavoitealue		Toimenpidekokonaisuudet
	Asennemuutoksen tukeminen ja resursointi	<ol style="list-style-type: none">1. Sitoutuminen kävelyn ja pyöräilyn edistämiseen2. Edistämistyön organisointi ja seuranta3. Aktiivinen yhdenmukainen viestintä4. Kampanjat ja tapahtumat5. Elinikäinen liikennekasvatus
	Kävely ja pyöräily ympärivuotuisina kulkutapoina	<ol style="list-style-type: none">6. Talvikunnossapidon yhteistyö7. Urakkamallit ja rahoitus8. Päälysteet, kuivatus ja kasvillisuus
	Turvalliset, esteettömät ja loogiset reitit eri käyttäjäryhmät huomioiden	<ol style="list-style-type: none">9. Edistämistyön perustan vahvistaminen10. Kävelyn ydinalueet11. Hankkeistus ja priorisointi12. Nopeusrajoitukset13. Pyöräpysäköinti14. Reittien opastus ja viitoitus15. Työmaiden aikaiset väliaikaiset liikennejärjestelyt16. Pienet liikenneympäristön liikenneturvallisuustoimet ja vaaranpaikat17. Valaistus18. Esteettömyys
	Pyörämatkailun edistäminen	<ol style="list-style-type: none">19. Pyörämatkailun informaatio, tuotteistus ja markkinointi20. Pyörämatkailun palvelut21. Pyörämatkailu- ja muut ulkoilureitit

Ensivaiheen toimenpiteet 2024–2026

Edistämishjelman alkuun saattamiseksi on hahmotettu vuosille 2024–2025 toimenpiteitä, joiden aloittamisella ja ensivaiheen toteutuksilla päästään mahdollisimman sujuvasti tavoitellulle muutosuralle.

- ✓ **Sitoutuminen kävelyn ja pyöräilyn edistämiseen ja edistämistyön perustan vahvistaminen**
(toimenpiteet 1, 2, 6 ja 19)
- ✓ **Jalankulun ja pyöräliikenteen väyläinfran kehittämisen ohjelmointi ja toimenpiteiden toteutus**
(toimenpiteet 9–12) ja seuraavan sivun tiekartta)
- ✓ **Yhteistyön syventäminen talvikunnossapidossa**
(toimenpide 6)
- ✓ **Pyöräpysäköinnin parantaminen kouluilla ja solmupysäkeillä**
(toimenpide 13)
- ✓ **Monipuolinen ja jatkuva liikkumisen ohjaustoiminta ja viestintä**
(toimenpiteet 3–5)

Kuva: Ramboll

Infran kehittämisen kiireellisyysjärjestys

1

- ✓ Pääreittien viitoitussuunnitelmat ja viitoituksen toteuttaminen
- ✓ Pääreittien keskiviivamerkinnot ja kaksisuuntaisten pyöräteiden merkitseminen
- ✓ Etuajo-oikeusmerkinnät ja liikennemerkkit
- ✓ Nopeusrajoituskäytäntöjen läpikäynti ja kehittäminen
- ✓ Valaistuksen parantaminen
- ✓ Päällistysohjelmien laadinta
- ✓ Laskentapisteverkon suunnittelu
- ✓ Koulujen pyöräpysäköinnin ja solmupysäkkien liityntäpyöräpysäköinnin kehittäminen
- ✓ Suunnitelmien auditointi jalankulun ja pyöräliikenteen suunnitteluohjeistuksen perusteella
- ✓ Esteettömyyden erikoistason kohteiden suunnittelu
- ✓ Pää- ja aluereittien tavoitetilan tiedot siltarekisteriin – parantaminen korjaus- ja perusparannustöiden yhteydessä.

2

- ✓ Laskentapisteiden toteuttaminen, laskentadatan analysointi
- ✓ Kunnossapitoluokkien yhtenäistäminen, kuntien rajapintayhteistyö ja laadunvalvonnan kehittäminen
- ✓ Pienten yhteyksien ja kohteiden toteutukset (reunatukien poistaminen/madaltaminen nollatasoon pääreiteillä)
- ✓ Nykyisten väylien laadun parantaminen vilkkaimmilla osuuksilla
- ✓ Pääreittien päällysteiden uusiminen ja laadun parantaminen
- ✓ Kylätiekohteiden toteuttaminen.

3

- ✓ Erillishankkeet yhteistyössä ELYn ja kuntien kanssa
- ✓ Keskustojen viihtyisyyden parantaminen
- ✓ Laskentapisteverkon kehittäminen yhteistyössä Väyläviraston ja Fintrafficin kanssa
- ✓ Esteettömyyden erikoistason kohteiden toteuttaminen
- ✓ Kunnossapitourakoiden kehittäminen
- ✓ Vilkkaimpien pääreittien parantaminen tavoitelevyyteen
- ✓ Muiden esteettömyyttä kehittävien toimenpiteiden toteuttaminen

Seuranta ja avainmittarit

- Kävelyn, pyöräilyn ja kestävien matkaketjujen olosuhteiden seurannan kokonaisuuden määrittely.
- Mittarit ovat helposti ymmärrettäviä ja yhteydessä ohjelman visioon ja tavoitteisiin.
- Mittareille esitetään nykytilan tiedot, tavoitesuunta, tietolähteet ja tiedon päivitys- ja raportointitiheys.

Panos

- Investoinnit kävelyn ja pyöräilyyn
- Tervetuloa pyöräilijä -tunnus ja virallistetut pyörämatkailureitit
- Verkostotoiminnan vahvistuminen

Tuotos

- 30 km/h osuus katuverkosta
- Talvikunnossapidon laatuluokan pituus
- Pyöräpysäköinti pysäkeillä

Tulos

- Kävelyn ja pyöräilyn yhteenlaskettu kulkutapaosuus
- Alakoulusta alle 1 km etäisyydellä asuvat
- Päivittäistavarakaupasta alle 1 km etäisyydellä asuvat
- Jalankulun ja pyöräliikenteen liikennemäärät valikoiduilla mittauspisteillä
- Terveysliikuntasuosituksen mukaan liian vähän liikkuvien osuus väestöstä
- Liikennekäytössä olevat henkilöautot per 1000 asukasta
- Kuntien omat asukaskyselyt

Organisointi

- Työssä on määritetty alustavasti kävelyn ja pyöräilyn edistämisen organisointimalli Mikkelin seudulla.
- Vastuutahona toimivat kuntien liikenneturvallisuusryhmät ja mahdollinen seudun liikenneturvallisuustyöryhmien koordinaattori.
- Ohjelman edistymistä seurataan vuosittain ja edistymisestä raportoidaan säännöllisesti viestitään kuntien avainhenkilöille ja päättäjille.

